

A katolikus katekizmus és a teremtés

Cserháti Mátyás

A teremtés kontra evolúció vitában nagy szerepe van a római egyháznak. Azért is, mivel noha nem keresztyén egyház, ettől függetlenül beleszól abba a vitába, ami a teremtés-evolúció kérdéstről szól, illetve sarkosan ellenséges álláspontot vesz fel a protestáns teremtéskutatással szemben. Ezért jó lenne átkutatni a római egyház katekizmusát és megnézni, hogy a hivatalos tanításaiban mit mond erről a kérdéstről. Olyan részek fognak megvilágításba kerülni, amelyek a hat napos teremtés nézetet támasztja alá. Teszem ezt azért, hogy ebben a kérdésben nemcsak protestánsok de katolikusok is tisztán láthassanak.

Sok katolikus azonban reklamálhat, hogy az egyházuk tanítása szerint semmi közük nincsen a bibliai teremtéstörténet szó szerinti értelmezéshez, de egy másik kérdés, hogy a római egyház tanítóhivatala ellentmondásban van saját magával.

Először is, soroljuk fel azokat a szakaszokat, amelyek említést tesznek Ádámról és Éváról név szerint, valamint róluk, mint „összülők”-ről. Név szerint is megemlíti például az ősbűnt, hogy az egy valójában megtörtént esemény volt. Legalább is sokszor úgy hivatkozik Jézus Krisztusra, mint az új Ádámra, illetve Máriára, aki Évának az új képe. Jézus Krisztus művét helyesen (sőt a Róma 5 és az 1Kor. 15 egy megfelelő szakaszára is hivatkozik) állítja párhuzamban Ádám engedetlenségével, de az másik kérdés, hogy Máriának üdvtörténeti fontosságot tulajdonítanak.

54. "Isten, aki az Ige által teremt és tart fenn mindent, a teremtett dolgokban állandóan tanúskodik az embereknek önmagáról, és ezenfelül, mivel meg akarja nyitni a természetfölötti üdvösség útját, **az összülőknek kezdettől fogva kinyilvánította önmagát.**"

55. „E kinyilatkoztatást **összüleink bűne** nem szakította meg. Isten ugyanis **"bűnbeesésük után** a megváltás ígéretével az üdvösség reményét öntötte beléjük, és szüntelenül gondját viselte az emberiségnek...”

359. "A boldog Apostol ma két emberről mondta, hogy az emberi nem kezdetét jelentik, tudniillik **Ádámról és Krisztusról.** (...) **Az első Ádám, mondja, élőlényé lett, az utolsó Ádám éltető lélekké.** Azt az elsőt ez az utolsó teremtette, és ő adta neki a lelket, hogy élővé váljon. (...) **Ez az utolsó Ádám az, aki megformálásakor az elsőnek a maga képét adta.** Ebből következett, hogy magára vette annak alakját és nevét, hogy el ne vesszen az, akit a saját képmására alkotott. **Első Ádám -- utolsó Ádám:** az elsőnek volt kezdete, az utolsóknak nincs vége, mert ez az utolsó valójában az első. Mondja is: **Én vagyok az első és az utolsó.**"

375. „Az Egyház a bibliai nyelv szimbolikáját az Újszövetség és a Hagyomány fényében hitelesen értelmezve tanítja, hogy Isten **összüleinket, Ádámot és Évát a szentség és igazság eredeti állapotában teremtette.**”

391. **“Ősszüleink engedetlen döntése** mögött egy istenellenes, kísértő hang áll, mely irigységből taszította őket a halálba...”

489. „Mária küldetését végig az egész Ószövetségen szent asszonyok küldetése készítette elő. **Mindjárt a kezdetek kezdetén ott áll Éva: ő, aki engedetlensége ellenére ígéretet kapott, hogy utódai közül egy asszony le fogja győzni a Gonoszt...**”

494. "Ő ugyanis -- ahogyan Szent Ireneusz mondja -- engedelmisségével mind önmaga, mind az egész emberiség üdvösségének oka lett, ezért sok korai egyházatyja szívesen hirdeti vele együtt beszédeiben: **Éva engedetlenségének** csomóját kibontotta Mária engedelmissége; s amit a szűz **Éva megköötött hitetlenségével**, azt Szűz Mária föloldotta a hitével; Évával összehasonlítva az élők Anyjának mondják Máriát, és gyakran kijelentik: **Éva által jött a halál**, Mária által az élet."

504. „Jézus azért fogantatott a Szentlélektől Szűz Mária méhében, **mert ő az új Ádám**, aki megnyitja az új teremtést: "Az első ember a földből való, földi; a második ember a mennyből való"... (1Kor 15,47).”

505. „**Jézus, az új Ádám** szűzi fogantatásával indítja el a hit által a Szentlélekben fogadott gyermekek új születését....”

518. "Amikor megtestesült és emberré lett, az emberek hosszú történelmét önmagában összefoglalta, és ebben az összefoglalásban nekünk adta az üdvösséget, hogy **amit elveszítettünk Ádám**ban, azaz hogy Isten képmásaként és hasonlóságaként éljünk, azt Jézus Krisztusban visszanyerjük."

532. „...Krisztus mindennapos engedelmisségével rejtett életében már megkezdődött annak helyreállítása, **amit Ádám engedetlensége lerombolt.**”

538. „Ennek az időszaknak a végén a Sátán háromszor kísérti meg Őt, hogy próbára tegye fiúi kapcsolatát Istennel. Jézus visszaveri e támadásokat, melyek összefoglalják az **Ádámot a Paradicsomban és Izraelt a pusztában ért kísértéseket**, ezután az ördög egy időre visszahúzódott Tőle (Lk 4,13).”

539. „Az evangélisták utalnak e titokzatos esemény üdvtörténeti jelentőségére. **Jézus az új Ádám**, aki hűséges marad abban, amiben az első engedett a kísértésnek.”

635. „...Bizony, először az összülőt meggy keresni mint elveszett bárányt. Azokat akarja megkeresni, akik teljes sötétségben és a halál árnyékában ülnek; **a teljesen fogoly Ádámhoz és vele együtt a fogoly Évához jön Isten** és az ő fiuk, hogy eloldja őket a fájdalomtól...”

1736. „Így az Úr a paradicsomkertben **a bűn elkövetése után kérdezi Ádámtól: "Mit tettél?" (Ter 3,13). Ugyanígy kérdezi Káint.** Így beszél Nátán próféta is Dávid királyhoz az Uriás feleségével elkövetett házasságtörés, majd Uriás meggyilkolása után.”

2618. „...Az Újszövetség órájában, a kereszttel mellett **Mária mint az Asszony, az új Éva**, az élők igazi anyja talál meghallgatásra.”

2853. „Az 'e világ fejedelme' fölötti győzelem egyszer s mindenkorra megszületett abban az Órában, amelyben Jézus szabadon halálra adta önmagát, hogy életét ajándékozza nekünk. Ekkor van e világ ítélete, és ekkor "vettetik ki" e világ fejedelme. Ő "vette üldözőbe az Asszonyt" (Jel 12,13), de nem érte el: **az új "Éva" a Szentlélek "kegyelmével teljes"**, megőriztetik a bűntől és a halál romlásától”.

(megj. Ha Mária egész életében büntelen volt, akkor a Szentléleknek miért kellett, hogy beárnyékolja őt Jézus születésénél? Mária nem volt büntelen, mivel a Biblia másik részén hálát ad az Ő Megtartójának, Megváltójának.)

A római egyház az ősbűnről, a bűnesetről illetve az Édenkertről bővebben beszél a következő paragrafusokban. Itt is figyeljük meg, hogy úgy beszél ez Édenkertről, hogy az valóságos létező hely volt. A bűneset a történelem kezdetén játszódik le, ezt jelzi az, hogy a római egyház a Sátánról úgy beszél, hogy ő a kezdetektől a hazugság atyja volt. A katekizmus továbbá párhuzamba teszi Ádám engedetlenségét Krisztus áldozatával és engedelmességével, mondván hogy Krisztus áldozata az a megfelelő válasz Ádám bűnére és engedetlenségére.

374. „Az első ember nemcsak jónak teremtett, hanem barátságban volt Teremtőjével, és összhangban önmagával és az őt körülvevő, egész rábízott teremtéssel. Ezt a harmóniát csak a Krisztusban megvalósuló új teremtés dicsősége képes fölülmúlni.”

376. E kegyelem ragyogása az emberi élet minden dimenzióját megerősítette. Ameddig az ember szoros kapcsolatban maradt Istennel, **nem kellett sem meghalnia, sem szenvednie**. Az emberi személy belső összhangja, a férfi és a nő közötti összhang, továbbá **az első emberpár és az egész természet közötti összhang alkotta azt az állapotot, amit "eredeti igazságnak" nevezünk**.

(megj. Ha az embernek nem kellett meghalnia, akkor ez kizárja azt, hogy az ember előtt lett volna bármilyen szenvedés, vagy halál, ami az evolúciós fejlődésnek a természetes velejárója. Így ez a paragrafus kimondottan kizárja az evolúciót)

378. “Az Istennel való bensőséges kapcsolat jele, **hogy Isten az embert egy "kertbe" helyezte. Az ember ott él, hogy "művelje és őrizze"** (Ter 2,15)”

379. “**Az eredeti igazság egész összhangja, melyet Isten terve az embereknek biztosított, őszüleink bűne miatt elveszett.**”

385. “**Isten végtelenül jó, és minden műve jó**. Azonban senki nem kerül el a szenvedés, a természetes bajok -- melyek, úgy tűnik, a teremtmény korlátaival együtt adóttak -- megtapasztalását, s mindenekelőtt senki nem kerülheti ki az erkölcsi rossz problémáját.” (lásd 376. pont)

387. „A bűn, s **főként az áteredő bűn** valóságát csak az isteni kinyilatkoztatás világítja meg....”

388. „A kinyilatkoztatás előrehaladtával egyre világosabbá lett a bűn valósága is. Jóllehet Isten ószövetségi népe a Teremtés könyvében **a bűnbeesésről elbeszélte történet** fényében eljutott az emberi lét fájaldalmáig, de e történet végső jelentését nem tudta megérteni; e jelentés csak Jézus Krisztus halálának és föltámadásának fényében tárult föl. **Az embernek meg kellett ismernie Krisztust mint a kegyelem forrását, hogy megismerhesse Ádámot mint a bűn forrását...**”

389. „**Az áteredő bűnről szóló tanítás**, hogy úgy mondjuk, "visszája" ennek az örömhírnék: Jézus minden ember Üdvözítője, mindenki rászorul az üdvösségre, és az üdvösség Krisztus jóvoltából mindenkinek följánlott valóság. Az Egyház, mely birtokában van Krisztus gondolatainak, világosan tudja, hogy **az áteredő bűnről adott kinyilatkoztatáshoz nem lehet hozzányúlni anélkül, hogy Krisztus misztériuma ne sérülne.**”

392. E lázadás visszhangját halljuk **a kísértő őszüleinnek mondott szavaiban**: "Olyanok lesztek, mint az Isten" (Ter 3,5). "**Az ördög kezdettől fogva vétkezik**" (1Jn 3,8), "hazug és hazugság atyja" (Jn 8,44).

394. "A Szentírás bizonyítja annak ártó befolyását, **akit Jézus "kezdettől fogva gyilkosnak nevez"** (Jn 8,44)..."

397. "Az Ördögtől megkísértett ember hagyta, hogy szívében meghaljon a Teremtője iránti bizalom, és visszaélve szabadságával nem engedelmeskedett Isten parancsának. **Ebben állt az ember első bűne.**"

399. "A Szentírás bemutatja ennek az első engedetlenségnek tragikus következményeit. **Ádám és Éva azonnal elveszítették az eredeti szentséget.** Félték Istentől, akiről egy olyan Isten torz képét alkották maguknak, aki féltékeny a maga előjogaira."

400. "Az **eredeti igazságnak köszönhető összhang megbomlott**; megtört a lélek szellemi képességeinek uralma a test fölött; a férfi és a nő közötti egységben feszültségek támadtak; kapcsolataikat az ösztönösség és az uralomvágy határozta meg. A teremtéssel való összhang is összetört: **a látható teremtés idegen és ellenséges lett. Az ember miatt a teremtés a romlás rabszolgaságába süllyedt.** Végül valóság lett az a következmény is, amit az engedetlenség esetére Isten kifejezetten kilátásba helyezett: **az ember "visszatér a porba, melyből vétetett". Az emberiség történelmébe belép a halál.**"

401. "Az **első bűn után a bűn valóságos "inváziója" tölti be a világot: a Kain által Ábel ellen elkövetett testvérgyilkosság; általános korrupció a bűn következtében;...**"

402. "Ádám bűnébe minden ember bele van foglalva. Szent Pál ezt mondja: "**Egy ember engedetlensége által bűnössé váltak sokan**" (Róm 5,19), azaz minden ember: "**Amint tehát egy ember által lépett a világba a bűn, majd a bűn folyamányaként a**

halál, és így a halál minden ember osztályrésze lett, mert mindnyájan bűnbe estek (...)" (Róm 5,12). A bűn és a halál egyetemes voltával állítja szembe az Apostol a Krisztusban való üdvösség egyetemességét: "Amint tehát egynek vétke minden emberre kárhozatot hozott, úgy egynek [Krisztusnak] igazsága az élet megigazulását" (Róm 5,18)."

403. "Az Egyház Szent Pált követve mindig tanította, hogy az emberekre nehezedő mérhetetlen nyomorúság, rosszra való hajlandóságuk és halandóságuk meg nem érthető ezeknek **Ádám bűnével való kapcsolata és a ténnyel való kapcsolat nélkül, hogy ő átadta nekünk a bűnt, melytől érintetten születünk valamennyien, s mely "a lélek halála"...**"

404. "**Ádám bűne** hogyan vált minden leszármazottjának bűnévé? Az egész emberi nem úgy van Ádámban, "mint egyetlen ember egyetlen teste". "Az emberi nem ezen egysége" miatt minden ember benne **foglaltatik Ádám bűnében, mint ahogy mindannyian benne foglaltatnak a Krisztus igazságában.** Az áteredő bűn átszármazása azonban misztérium, melyet teljesen nem tudunk megérteni. A kinyilatkoztatás által azonban tudjuk, hogy **Ádám az eredeti szentséget és igazságot nemcsak önmaga, hanem az egész emberi természet számára kapta: Amikor Ádám és Éva engedett a kísértőnek, személyes bűnt követtek el, de ez a bűn az emberi természetet érinti, melyet bűnük után bukott állapotban adnak tovább. Olyan bűn ez, mely nemzés által az egész emberiségre átszármazik; tudniillik egy olyan emberi természet továbbadása által, mely meg van fosztva az eredeti szentségtől és igazságtól.** Ezért az áteredő bűnt analóg értelemben nevezzük "bűnnek": "magunkra vont" (contractum), és nem elkövetett bűn; állapot, és nem cselekedet."

405. "**Az áteredő bűn,** jóllehet mindenki sajátja, **Ádám egyetlen leszármazottjában sem személyes bűn...**"

406. "...**Ádám bűnének** hatását a rossz példa hatására csökkentette. Ezzel szemben az első reformátorok azt tanították, hogy az ember az áteredő bűn miatt teljesen megromlott, és szabadsága semmivé vált. A minden ember által örökölt bűnt azonosították a rosszra való hajlandósággal, a concupiscentiával, mely legyőzhetetlen."

407. „**Az áteredő bűnről** szóló tanítás a krisztusi megváltásról szóló tanítással együtt világos képet ad az emberről és cselekedeteiről a világban. **Az őszülők bűne** által az Ördög bizonyos uralmat nyert az ember fölött, de az ember szabad maradt. Az áteredő bűn "**rabszolgasághoz vezet az Ördögnek, vagyis annak hatalma alatt, aki a halál birodalmát birtokolta**".

978. „Amikor először teszünk hitvallást és megfürdetnek a szent keresztségben, olyan gazdagon kapjuk a bűnbocsánatot, hogy semmiféle bűn -- **legyen az az áteredő bűn** vagy személyes rossz tettünk és mulasztásunk -- és semmiféle büntetés nem marad vissza utána.”

Megjegyzés: nyilvánvalóan, hogy ha a Biblia azt mondja, hogy az első bűn által a halál (fizikai és lelki) bejött a világba, akkor miért tanítja ezzel szemben a katekizmus, hogy az ember csak megsebesített a bűn által (a katekizmus mindkét álláspontot mondja el, így ellentmondásban van önmagával)?

410. „**Bukása után Isten nem hagyta magára az embert.** Épp ellenkezőleg, Isten hívja őt és titokzatos módon hirdeti neki a rossz fölötti győzelmet és a fölemelést a bukásból. **A Teremtés könyvének e szakaszát Protoevangéliumnak, `Ősevangéliumnak' nevezük, mivel ez az első híradás a megváltó Messiásról és a harcról a kígyó és az Asszony között, valamint az Asszony utódának végső győzelméről.**”

411. „A keresztény hagyomány e szentírási részletben az **"új Ádámról"** szóló jövendölést látja, aki a "kereszthalálig tartó engedelmességével" (Fil 2,8) túlradó módon **teszi jóvá Ádám engedetlenségét.** Egyébként számos egyházatya és egyháztanító a **"protoevangéliumban"** megjövendölt Asszonyban **Krisztus anyját, Máriát mint "új Évát"** látja.”

A katekizmus még Noét és a vele kötött szövetséget valamint a bábéli nyelvzavart is konkrétan megnevezi, mutatván, hogy a római egyház elfogadja ezen események valóságos megtörténtét. Noét Dániellel együtt sorolja fel, mutatva hogy amint Dániel is valóságos személy volt, Noé is valóságos személy volt.

56. Miután a bűn az emberi nem egységét szétörte, Isten azonnal üdvözíteni akarta az emberi nemet, és minden töredéssel kereste a kapcsolatot. **A vízözön után Noéval kötött szövetség** a "nemzetek" -- azaz "a nyelvük és családjaik szerint nemzetekké" (Ter 10,5) egyesült emberek -- felé irányuló isteni Üdvrend kezdetét jelenti.

57. “A nemzetek sokaságának e rendje -- mely egyszerre kozmikus, társadalmi és vallási -- arra szolgál, **hogy korlátozza a bukott emberi nem gőgjét, melynek tagjai gonosz egyetértésben önmaguktól akarták létrehozni Babel módján az egységet.** De a bűn miatt ezt az átmeneti üdvrendet állandóan pogánysággal fenyegette a politeizmus és a nemzet, illetve vezérének bálványozása.”

58. **A Noéval kötött szövetség** addig marad hatályban, amíg a nemzetek ideje tart, az Evangélium egész világon történő hirdetéséig. A Szentírás nagybecsüli a "nemzetek" egyes embereit, mint például az "igaz Ábelt", a király és pap Melkizedeket, aki Krisztus előképe, vagy az igaz **"Noét,** Dánielt (sic!) és Jóbót" (Ez 14,14). A Szentírás így fejezi ki, hogy az életszentség milyen magas fokára juthattak azok, akik **a Noéval kötött szövetség** szerint élnek, Krisztusra várva, aki "Isten fiait, akik szét voltak szórva, egybe fogja gyűjteni" (Jn 11,52).

A római egyház abban hisz, hogy a világmindenség a láthatatlan világból állt elő, és nem valamilyen anyagalmazból, önmagától:

286. “Az emberi értelem képes bizonyos választ találni az eredetek kérdésére., mert a teremtő Isten létét műveiből az emberi értelem természetes fényénél bizonyossággal föl

lehet ismerni, ámbar ezt az ismeretet gyakran tévedés homályosítja és torzítja el. Ezért erősíti és világosítja meg a hit az értelmet, hogy ezt az igazságot helyesen tudja érteni: **"A hit által értjük meg, hogy a világot Isten Igéje alkotta, s hogy a látható a láthatatlanból lett"** (Zsid 11,3)."

289. "A Szentírásnak a teremtésről szóló valamennyi kijelentése között egyedülálló helyet foglal el a Teremtés könyvének első három fejezete. E szövegek irodalmi szempontból különböző forrásokból eredhetnek. A sugalmazott szerzők a Szentírás elejére helyezték, úgy, hogy ünnepélyes nyelvükkel kifejezzék a teremtés, annak Istenben való eredetének és céljának, rendjének és jóságának, az ember hivatásának, végül a bűn tragédiájának és az üdvösség reményének igazságát. Ezek az igék, ha Krisztus fényében, a Szentírás egészében és az Egyház élő hagyományában olvassuk, mindig fő forrás maradnak "a kezdet" -- **a teremtés, bűnbeesés, az üdvösség ígérete** -- misztériumainak katekézise számára."

295. "Hisszük, hogy Isten a világot bölcsessége szerint teremtette. **A világ nem valamiféle szükségszerűség, vak sors vagy a véletlen eredménye...."**

297. "A **"semmiből való"** teremtést a Szentírás mint ígérettel és reménnyel teljes igazságot tanúsítja. A Makkabeusok második könyvében egy édesanya a következő szavakkal buzdítja hét fiát a vértanúságra:

"Nem tudom, hogyan öltöttetek testet méhemben. Nem én ajándékoztam nektek a lelket és az életet, nem én fűztem össze tagjaitokat csodálatos módon, hanem a mindenség Teremtője, aki az emberiséget alkotta, és létet adott mindennek. Ha most törvényeiért semmibe veszitek, irgalmában visszaadja nektek a lelket és az életet. (...) Gyermekeim, kérlek, tekints az égre, és nézz a földre és mindarra, ami rajta van, gondold meg, hogy **Isten semmiből teremtette, és az emberi nem is ugyanígy keletkezett!"** (2Mak 7,22--23.28)"

325. "Az Apostoli hitvallás vallja, hogy Isten a "mennynek és földnek Teremtője"; a Nicea--konstantinápolyi hitvallás ezt kibontja: **"minden láthatónak és láthatatlannak..."**

326. "A Szentírásban az **"ég és föld"** kifejezés jelentése: **minden, ami létezik**, az egész teremtés..."

Isten a világmindenséget az idők kezdetén teremtette meg, tehát nem egy bizonyos fokú evolúciós fejlődés után.

327. "A IV. Lateráni Zsinat hitvallása mondja: **Isten "az idő kezdetétől a semmiből alkotta mindkét teremtményt, a szellemit és a testit..."**

338. "Nincs semmi, ami nem a Teremtőnek köszönhetné létét. **A világ akkor kezdődött, amikor Isten szava a semmiből megteremtette. Minden létező, az egész természet, az**

egész emberi történelem ebben az őseseményben gyökerezik: olyan "genezis" ez, mely által megalkottatott a világ és elkezdődött az idő."

345. "A szombat -- a "hat nap" művének vége. A szent szöveg azt mondja: "Isten a hetedik napon befejezte művét, amit alkotott", és így "elkészült az ég és a föld"; és Isten a hetedik napon "megpihent", "megáldotta" ezt a napot és "megszentelte" (Ter 2,1--3)."

Mármint, ha Isten az embert a semmiből teremtette, akkor nem lehet közte és a majomfélék között fejlődési sort felállítani. Továbbá ha az embert a semmiből teremtette, akkor az összes többi élőlényt is így teremtette. A Biblia nem tesz említést arról, hogy az embert egyedül a semmiből teremtette, de az összes többi élőlényt más milyen módon teremtette meg (pl. esetleges evolúciós fejlődés által), arról viszont tesz említést, hogy Isten az embert a saját képmására teremtette. Isten az embert és a szárazföldi élőlényeket például a hatodik napon teremtette meg egyetlen időegységben belül, így például a hüllők meg voltak teremtve a madarak előtt, felborítva az evolúciós fejlődési skálát.